

Handlingsplan för suicidprevention Motala kommun 2022 - 2024

Datum för upprättande: Kommunstyrelsen 2022-06-21, §151

Datum för senaste revidering: 2022-04-08

Inledning

2021 antog Motala kommun en strategi för suicidprevention i Östergötland. Syftet med strategin är bland annat att stärka det suicidpreventiva arbetet i Östergötlands län där det övergripande målet är att ingen person ska behöva hamna i en sådan utsatt situation att suicid upplevs som den enda utvägen. Strategin innehåller fyra centrala insatsområden vilka är:

- Lokalt arbete med handlingsplaner/styrande dokument för suicidprevention.
- Samverkan och samordning.
- Utbildning och kompetenshöjande insatser - ökad kunskap.
- Minimera risker för suicid och suicidförsök

Det som ligger till grund för Motala kommuns handlingsplan för suicidprevention har varit "strategi för suicidprevention i Östergötland", en kartläggning av vilka insatser som efterfrågas i suicidpreventionsarbete i de olika förvaltningarna samt en omvärldsbevakning. Handlingsplanen kopplas till Motala kommuns resultatmål 9 – En omsorg att lita på, resultatmål 13 – Ett jämlikt Motala och resultatmål 14 - Ett samhälle att lita på.

En aktivitetsplan är kopplad till handlingsplanen som konkret beskriver vilka aktiviteter, ansvar och uppföljning som ska genomföras kopplade till respektive delmål och det övergripande målet. Aktivitetsplanen är föränderlig och är ett sätt för styrgruppen för psykisk hälsa att kunna arbeta systematiskt på kort- och lång sikt för att nå målen i handlingsplanen. Aktiviteterna rör samtliga förvaltningar i kommunen.

Bakgrund

Varje år tar cirka 1 500 personer sina liv (både säkra och osäkra suicid inräknade) i Sverige, vilket motsvarar ungefär fyra människoliv om dagen. Omkring 85 - 90 procent av de som begår suicid, har någon form av psykisk sjukdom vilket påvisar att det finns ett tydligt samband mellan suicid och psykisk ohälsa. Andra riskfaktorer för suicid är t.ex. långvarig arbetslöshet, ofrivillig ensamhet, spelproblem och andra ekonomiska svårigheter. Arbetet med suicidprevention behöver ett helhetsgrepp som kräver olika typer av insatser, både på individ- och samhällsnivå. Suicid kan ses som en psykologisk olycka och en följd av psykiska och fysiska påfrestningar.

Antalet genomförda suicid har varierat över tid i Motala kommun. Under perioden 2001 - 2020 har andelen suicid varierat för män mellan 15,6 - 30,5 per 100 000 invånare och för kvinnor mellan 3,4 - 14,6 per 100 000 invånare.

Senaste mätperioden som är 2016 - 2020 var andel suicid 19,9 för män och 10 för kvinnor per 100 000 invånare. Den ålderskategorin som har högst risk att suicidera är män i åldern 65 - 85 år. Däremot är kvinnor överrepresenterade i alla ålderskategorier gällande suicidförsök som inte leder till fullbordat suicid.

Sedan 2010 finns även statistik för suicidtankar i hela riket och då kan man se att suicidtankar förekommer i högre grad bland yngre kvinnor i åldersgruppen 16 - 29 år, i övriga åldersgrupper finns inga betydande skillnader mellan könen. 2020 var det 9 % av kvinnorna och 6 % av männen i ålder 16 - 29 år som har suicidtankar i övriga åldersgrupper är det mellan 1 och 3 % för både män och kvinnor.

Psykisk ohälsa ökar i landet och ungefär 20 procent i arbetsför ålder lider av psykisk ohälsa. Varje suicid är en tragedi för både den enskilde och de närstående. Närstående till personer som tagit sitt liv löper också själva större risk att i framtiden ta sitt liv. Suicid utgör ett allvarligt folkhälsoproblem och är den vanligaste dödsorsaken bland unga. Det är viktigt att inte göra suicidprevention till enbart en medicinsk fråga, utan arbeta med frågan ur ett brett samhällsperspektiv. Därför är det viktigt att Motala kommuns handlingsplan ska involvera samtliga förvaltningar.

Definition

Psykisk ohälsa - är ett samlingsbegrepp för tillstånd med olika svårighetsgrad och varaktighet. Hit hör både psykiska besvär och psykiatriska tillstånd. Gemensamt är att båda orsakar lidande, antingen för individen själv eller för omgivningen. Psykisk ohälsa är ofta förenat med svårigheter att fungera i vardagslivet, till exempel i relation till andra människor eller att arbeta eller studera. (Sverige, kommuner och regioner, 2020)

Suicid - en medveten, uppsåtlig, självförvållad, livshotande handling som leder till döden. Ordet suicid har allt mer kommit att ersätta ordet självmord (Strategi för suicidprevention Östergötlands län)

Suicidnära - Används för personer som:

- 1.) Nyligen (inom senaste året) har gjort ett suicidförsök.
- 2.) Har allvarliga suicidtankar och där suicidrisk bedöms föreligga under den närmaste tiden framöver.
- 3.) Utan att ha allvarliga suicidtankar ändå bedöms vara i riskzonen för suicid på grund av omständigheterna i övrigt, t.ex. att utsättas för starkt negativa livshändelser (Strategi för suicidprevention Östergötlands län).

Syfte

Övergripande syfte är att förebygga suicidförsök och minska antalet suicid i Motala kommun genom ökad kunskap och medvetenhet kring förebyggande av suicid hos invånarna i Motala kommun.

Mål

Vision

Ingen person ska behöva hamna i en sådan utsatt situation att suicid upplevs som den enda utvägen.

Övergripande mål

Minska förekomst av suicid och suicidförsök i alla åldersgrupper.

Delmål

1. Levande styrdokument
2. Öka kunskapen om suicidprevention
3. Effektiva samverkansforum
4. Permanent övergripande styrgrupp för psykisk hälsa
5. Minimera risker för suicid och suicidförsök i fysisk miljö

1. Levande styrdokument

Styrdokument är viktiga för att ge verksamheter förutsättning att arbeta säkert och med kvalitet. De ska vara utformade utifrån de mål och resultat som ska uppnås och kontinuerligt vara föremål för utvärdering och uppföljning. Styrdokument kan vara i form av rutin, checklista eller riktlinjer.

Exempel på aktivitet för att nå delmålet är:

- Inventera vilka dokument/rutiner som finns i kommunala verksamheter i Motala kommun
- Säkerställa att alla kommunens verksamheter har dokument/rutiner gällande suicid
- Implementera checkfrågor kring psykisk ohälsa i medarbetarsamtalsmall

2. Öka kunskap om suicidprevention

Motala kommuns invånare såväl barn, unga, vuxna och äldre med psykisk ohälsa ska få rätt insats vid rätt tid både gällande vård- som stödinsatser. Många verksamheter i Motala kommun har en betydelsefull del i arbetet med suicidprevention.

Exempel på aktiviteter för att nå delmålet är:

- Utbildning suicidprevention för chefer
- Marknadsföra/kampanjer vilka stödinsatser som finns att tillgå på olika plattformar

3. Effektiva samverkansforum

Cirka 90 % av de som begår suicid har haft kontakt med någon instans inom hälso- och sjukvård under de senaste två åren. Att kunna uppmärksamma problematiken i tidigt skede kräver ofta ett gott samarbete mellan fler aktörer inom kommunala verksamheter men även andra arenor som exempelvis hälso-sjukvård. Effektiva samverkansforum ska bidra till en ökad tydlighet över vilken instans som arbetar med vad så att det blir enklare att lotsa personer rätt direkt.

Exempel på aktiviteter för att nå delmålet är:

- Införa konsultationsgrupp
- Inventera kompetens i kommunen för att börja bygga upp intern kompetensutveckling

4. Permanent övergripande styrgrupp för psykisk hälsa

Syftet med en permanent styrgrupp är att säkerställa att suicidpreventionsarbetet följer de uppsatta mål/delmål och ser till att det finns resurser och stöd. Andra funktioner som styrgruppen har är att se till att arbetet genomsyrar samtliga förvaltningar och att mandat finns till att fatta kommunövergripande beslut.

Exempel på aktiviteter för att nå delmålet är:

- Införa permanent övergripande styrgrupp

5. Minimera risken för suicid och suicidförsök i fysisk miljö

Motala kommun ska uppmärksamma möjligheten att förhindra suicid genom att identifiera och åtgärda risker i den fysiska miljön.

Exempel på aktiviteter för att nå delmålet är:

- Årliga skyddsronder av platser och miljöer med särskild risk för suicid
- Vid planering och förvaltning av stadsbyggnad och allmän plats ska suicidprevention vara en del i arbetet

Uppföljning

Handlingsplanen och aktivitetsplanen följs upp kontinuerligt av styrgruppen för psykisk hälsa. Uppföljningen utgör underlag för den årliga utvärderingen av handlingsplanen som ska påbörjas i oktober varje år. Återkoppling sker till Styrgrupp social hållbarhet och till kommunstyrelsens beredning för social hållbarhet årligen och skickas till samtliga nämnder för kännedom.